

може бути присвоєна після трьох років роботи на цій посаді з урахуванням стажу роботи та кваліфікаційної категорії за лікарськими спеціальностями: «ЛФК», «ЛФК та СМ» і «Фізіотерапія».

При створенні Республіканської проблемної комісії МОЗ та НАМН України "Санологія та валеологія" одночасно без обґрунтування наукової доцільності, була ліквідована проблемна комісія "Медичні проблеми фізичної культури та спорту". Її функції були передані санологам, які бачили себе реформаторами медицини і змогли в цьому переконати функціонерів МОЗ. Але, сталося так, що починаючи з 2018 року, санологія була виключена з переліку медичних спеціальностей, а проблемна комісія з медичних проблем фізичної культури та спорту не поновлена. Про неї в МОЗ і не згадують, оскільки не рахують медалі чемпіонів Олімпійських ігор, Світу та Європи, а також випадки раптової смерті під час фізичного виховання школярів, оздоровчого та спортивного тренування.

З цими здобутками СМ та ЛФК України, а також ФР, входять у сучасні реформи атестації науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації, де будуть шукати своє місце.

М.І. Кляп

Формування особистісної готовності спеціального педагога до роботи з аутичними дітьми

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Актуальною проблемою у навчально-виховному процесі сучасного вищого навчального закладу є особистісна орієнтація професійної підготовки майбутніх спеціалістів, спрямована не тільки на засвоєння студентами фахових знань, умінь, навичок і форм поведінки, а й на формування певної структури особистісних якостей. Важливо, щоб уже в процесі навчання студенти оволоділи системним баченням майбутньої професії, сприймали події як компоненти єдиної системи діяльності, яка включає пов'язані між собою напрямки роботи. Це положення визначає необхідність пошуку шляхів інтеграції змісту і форм фахової освіти, завдяки яким забезпечується формування інтегративних професійних якостей студентів – майбутніх фахівців.

Питання особистісної готовності студентів спеціальності «Спеціальна освіта» до професійної діяльності розглядається в працях Синьова В.М., Шульженко Д.І., Мартинчук О.В., Миронової С.П., Островської К.О. та ін. Більшість дослідників зазначають необхідність формування професійно значимих рис особистості шляхом поєднання ґрунтовної теоретичної підготовки з різноманітною практикою за спеціальністю.

Формування практичного педагогічного та психологічного компонентів залучення студентів до професійної діяльності опирається на взаємообумовлені зміни в емоційно-вольовій, операційно-технічній та інтелектуальній сферах особистості, які стимулюють розвиток самосвідомості, що у свою чергу впливає на розвиток усіх інших сфер, здійснюючи регулятивну функцію процесу формування особистості та її професійної компетентності.

Професійна підготовка студентів поетапно наповнюється різним змістом. На початковому етапі навчально-пізнавальної діяльності студентів провідним є моральний компонент, а головним у професійній мотивації – початковий недиференційований інтерес до даного виду праці. На другому етапі необхідне формування ієрархії мотивів навчально-професійної діяльності, коли початковий пізнавальний інтерес переростає в професійний інтерес до конкретного виду діяльності. На наступному, третьому, етапі головним є практичне залучення студентів до педагогічної діяльності, під час якої вони отримують і поглиблюють загальні знання про професію даної галузі, базові або спеціальні знання, уміння та навички; набувають попереднього досвіду виконання простих практичних завдань. Так, залучення студентів до професійної діяльності може сприяти розвитку інтегрального особистісного новоутворення, що включає стійке прагнення до праці в спеціальній освіті, наявність фахових знань, умінь і навичок, а також комплекс індивідуально-психологічних (вольових, емоційних, характерологічних) якостей, які забезпечують високу ефективність професійного функціонування людини в цій галузі [1, с.175-180]. Важливими також є адекватна самооцінка базових знань, умінь, навичок, здатність до професійної самоосвіти тощо, особливо коли це пов'язано з дітьми із психофізичними порушеннями, в тому числі і дітей із спектром аутизму, який останнім часом все більше спостерігається в Україні.

Загальновідомо, що аутичні порушення розвитку позначаються на вербальній і невербальній комунікації та соціальній взаємодії, що ускладнює становлення адаптаційних процесів. Такі діти вирізняються у суспільстві гіперпідвищеною або гіпозниженою чутливістю до звуків, запахів, дотиків, смаків, кольору чи світла. Тому сучасні методи корекційного впливу передбачають можливість вибору форм корекційно-розвивальної роботи та її організації з урахуванням ресурсів самої дитини з її соціальним оточенням. Як зазначає дослідниця Шульженко Д.І. [2, с.122], у процесі психолого-педагогічної корекції дітей із розладами аутичного спектру, необхідно враховувати характер поєднання в картині таких факторів, як етіологія, патогенез, соціальну ситуацію розвитку дитини, провідний вид діяльності тощо. Вчена рекомендує для вирішення корекційних занять при роботі з дітьми із розладами спектру аутизму орієнтуватися на розвиток ігрової діяльності, дотримання встановлених правил, норм, режимів (тайм-менеджмент дитини). Гра сприяє розвитку можливостей дитини самостійно будувати власну діяльність, що лежить в основі розвитку

творчих здібностей, уяви та дає відчуття власної важливості та необхідності, а дорослий виступає керівником цього процесу. Через тайм-менеджмент можна закріпити навички самообслуговування, усвідомлення правил поведінки та взаємодії з іншими людьми.

Слід зазначити, що корекційна спрямованість роботи спеціального педагога має орієнтуватися і на зону найближчого розвитку (завдання повинні бути доступними і зрозумілими для дітей). Визначення зони найближчого розвитку дозволить педагогам підібрати форму, вид, структуру корекційної допомоги, а це, в свою чергу, забезпечить індивідуальний, диференційований підхід до дитини [2, с.124].

Робота дефектолога буде ефективною, якщо до співпраці будуть залучатися батьки дітей із розладами спектру аутизму. Співпрацюючи з батьками, педагог планує свою роботу та діяльність міждисциплінарної команди для надання необхідної підтримки.

Педагогічним працівникам слід дотримуватися порад практичних фахівців із питань допомоги дітям із аутичними порушеннями. Так, проф. Островська К.О. вважає, що від аутизму не можна «вилікуватися», але можна допомогти особі з аутизмом адаптуватися до життя в суспільстві; досвід контактів аутиста зі здоровими однолітками потрібно організовувати дорослим, готуючи і здорову дитину до контактів з такими дітьми; медикаментозна терапія часто є необхідною як підґрунтя для педагогічної та психологічної корекції; вимоги спеціаліста до аутичної дитини мають бути чіткими, зрозумілими та послідовними; розуміння мови у аутистичних дітей є утрудненням, тому і завдання, які ставить дорослий перед дитиною, повинні бути зрозумілими без інструкцій [3].

Отже, враховуючи труднощі адаптації зазначених вище дітей, особливості їхнього розвитку та поведінки, слід наголосити на деяких методичних рекомендаціях в процесі підготовки вчителів до роботи з дітьми спектру аутичного розладу шкільного віку:

- необхідно допомогти дитині успішно адаптуватися в шкільному колективі, відчуті підтримку однокласників та їхніх батьків;
- робота педагога з аутичним школярем має опиратися на спостереження за його поведінкою та опосередковані дані про його можливості;
- мова вчителя повинна бути максимально зрозумілою з семантичної та прагматичної точки зору. Якщо педагог ставить запитання до школяра, то необхідно переконатися, чи достатньо часу було для його обмірковування;
- інформацію з предметів потрібно викладати дуже повільно – краще учень із аутичними порушеннями засвоїть менше термінів, ніж не засвоїть нічого;
- учитель повинен мати на увазі, що таким дітям складно сприймати інформацію на слух, ніж у візуальному або текстовому вигляді, тому краще питання, які будуть ставитися до всього класу, необхідно написати великими літерами на дошці, це полегшить участь у груповій роботі;
- тему уроку необхідно подавати різними прийомами, підкріплюючи вербальну інформацію візуальною, мовою жестів, письмово тощо. Необхідно переконатися, що кожне завдання, яке дається учню, має чіткий початок і кінець, конкретні інструкції, час для його завершення та приклад виконання завдання;
- необхідно поділити великі завдання на маленькі кроки, навчити дитину кожний крок виконувати поступово. Кожне завдання повинно мати певну структуру, яка на 70-80 % буде доступна школяреві [2, с.153-171].

Проблематика аутизму, а також допомоги особам, які ним уражені, ще недостатньо вивчена. На жаль, у наш час такі діти не можуть бути повністю реабілітованими. Слід зазначити, що параметри індивідуального розвитку дітей із аутичними порушеннями суттєво відрізняються в кожному конкретному випадку. Корекція таких осіб у питаннях соціалізації, мовленнєвого розвитку та вербальної комунікації досягає успіхів. Це має велике значення для розвитку соціальних навичок і формування відносної незалежності осіб, чого не можна сказати про інтелектуальну сферу діяльності – успіхи незначні.

Незважаючи на це, спеціальні умови проживання та корекція можуть дати поштовх до поліпшення подальшого розвитку аутичної дитини. Досвід методистів у спеціальній педагогіці свідчить, що система неперервної психолого-педагогічної допомоги, яка охоплює всі етапи життя, забезпечує найкращі результати. Тому на майбутнє необхідні наукові дослідження, науково-методичне забезпечення та навчання таких спеціалістів у галузях спеціальної педагогіки та спеціальної психології, які будуть займатися індивідуальною траєкторією розвитку інтеграції таких дітей у суспільство.

Література

1. Мартинчук О.В. Підготовка фахівця зі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі: монографія / Олесь Валерійович Мартинчук. – К.: Центр учбової літератури, 2018. – 430 с.
2. Освітньо-психологічна інтеграція (інклюзія) дітей із аутизмом: монографія / Д.І. Шульженко. – Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, вид-во Хортицької національної академії, 2017. - 444 с.
3. Островська К. Підтримане проживання неповносправних осіб у громаді / К. Островська, І. Островський. – Львів: «Тріада плюс», 2016. – 108 с.